

Diskuse. Odhaluje psychotronika nové možnosti pro kybernetiku?

Kybernetika, Vol. 10 (1974), No. 4, 368--369

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/125694>

Terms of use:

© Institute of Information Theory and Automation AS CR, 1974

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library*
<http://project.dml.cz>

Odhaluje psychotronika nové možnosti pro kybernetiku?

Pod stejným názvem, ovšem bez otazníku, vyšla práce dr. Z. Rejdáka (ze Sekce pro výzkum psychotroniky při Komitétu aplikované kybernetiky České vědeckotechnické společnosti v Praze), která byla přednesena na nedávné I. konferenci o výzkumu psychotroniky, jejímž byl autor čelným organizátorem.

Tzv. psychotronika je v úvodním příspěvku, rovněž napsaném dr. Rejdákem, definována velmi neurčitě jako „teorie distancovaných interakcí mezi subjekty, subjekty a objekty a živými objekty“. Tento termín se ve skutečnosti používá zejména pro obskurní jevy jako jsou telepatie, jasnovidectví, telekinese apod., běžně sdruzované pod dobře známým názvem parapsychologie.

Dr. Rejdák vychází ve svém článku z výjimečných psychických výkonů některých jedinců, mj. „geniálních“ idiotů, dále uvádí některé odhady (jejichž zdroj necituje) o množství neuronů v mozku a jejich informační kapacitě. Udává, že jestli „pro běžné vnímání a uvažování vystačíme s hodnotou 14–16 bit/s, pro složitější, jako řešení matematické úlohy apod., spotřebujeme okolo 20 bit/s...“ a jelikož „... náš mozek je schopen obdržet 140 tisíc miliónů bitů informace za vteřinu“... vzniká „... rezerva 140 tisíc miliónů bit/s minus 20 bit/s“. Dále se autor ptá: „Nesvědčí to o tom, že možná neustále vnímáme nevědomě, podprahově mnohem více informací než jsme zatím předpokládali? Nepřesvědčují nás o tom experimenty seznámými a dobrými telegony?“

Dále následují některé příklady politických předpovědí známých jasnovidců Dixonové a Croiseta. První z nich v r. 1956 prohlásila, že v r. 1960 bude zvolen „mladý modrooký president, s čupřinou hnědých vlasů, a tragicky zahyne“, kdežto Croiset jistě holandské dámě v r. 1938 předpověděl, že když zůstane v Holandsku, „octne se ve válečné vřavě“ atd. Jejich výkony jsou pro dr. Rejdáka důkazem, že tito jasnovidci „za nepředstavitelně krátkou dobu... zpracují přibližně totéž množství informace“ jako političtí analytici.

Tyto anekdotické příběhy by bylo těžké považovat za důkaz správnosti zmíněného autorova předpokladu. Citované otázky proto svádějí k jednoznačně negativní odpovědi, což by znamenalo ukončení této stručné poznámky.

Je však vhodné ještě upozornit na některá nedorozumění dr. Rejdáka.

Proti odhadu o informační kapacitě mozku, provedeném na základě údajů o neuronech na jedné a odhadu týkajícího se vyjádření informačních aspektů vnímání a jiných psychických dějů na druhé straně, lze mít různé námitky z hlediska jejich přesnosti apod.; mají však přesto určitý smysl. Je však zřejmé, že oba odhady se týkají jevů na zcela rozdílné úrovni organizace soustavy. Podkladem nějakého psychického děje, který se formálně hodnotí několika bity, mohou být procesy odehrávající se na úrovni sítí nervových buněk, popsatečně třeba statistici bitů, a molekulární pochody, jejichž informační obsah by byl patrně ještě vyšší. Proto celá úvaha o informační rezervě mozku, tak jak je uvedena, je neopodstatněná.

Kromě toho neurofysiologové a materialističtí psychologové budou stěží souhlasit s autorovým tvrzením, které se neopírá o žádný faktický důkaz, že „přjem informací je nejintenzivnější na úrovni nevědomých procesů“.

Zatím lze celkem vzato silně pochybovat o tom, že to bude právě tzv. psychotronika, která bude moci „pomocí kybernetice řešit jednu z nejdůležitějších úkolů — pomoci naučit stroje tvořit“. Naštěstí ovšem rozvoj kybernetiky není závislý na této pochybné pomoci.

Lze stěží považovat autora za povolného, aby usuzoval: „Můžeme sledovat nervové spoje u jednotlivých živočichů, provádět řezu nervovými vlákny a přicházet na nové podněty...“ (tímto způsobem autor chce patrně charakterizovat to, čím se zabývá neurofysiologický a psychologický výzkum)... „ale budou to stále jen podněty v té rovině, která se zdá, že bude pro vyšší cíle kybernetiky už asi sterilní“.

Každý tvůrčí vědecký pracovník ví, že vědecká intuice je důležitá. Myslil-li si autor, že výevik k ní „v budoucnu musí být právě tak samozřejmý jako seznamování se s běžnými vědecký-

mi metodami, jako je např. statistika apod.“, pak snad bude mít někdy v daleké budoucnosti pravdu (je to ostatně jedna z mála věcí, s níž lze z jeho příspěvku do určité míry souhlasit).

Zdá se však, že pokud jde o tzv. psychotroniku, je intuice již v současné době silně nadužíváno, a to právě na úkor metod vědeckých.

369

(5. 2. 1974)

Tomáš Radil-Weiss